

BİR ÖZET ÖRNEĞİ:

Rıza FİLİZOK

Aşağıda küçük bir metin ile onun kısa bir özetini bulacaksınız. Özetlemek üzere **150 kelimelik** bir metin seçtik. Özet oranı olarak da **%20** oranını benimsedik. Önce, asıl metindeki temel fikirleri, yardımcı fikirleri ve açıklamaları bir tabloya taşıdık. Sonra metnin mantıksal kuruluşunu bir şema yardımıyla gösterdik. Daha sonra **32 kelimedenden** oluşan bir ÖZET elde ettik!

Bu çalışma, -size bu yazıyı hazırlama aşaması, şemaların çizimi, tabii ki hariç- yarım saatimizi aldı.

Eyvah diyeceksiniz, iki paragraflık bir metni özetlemek için yarım saat harcarsam, bu işten benim kazancım ne olacak?

Aslında çok haklısınız, yarım saat içinde 150 kelimelik yani iki paragraflık bir yazı, on defa okunabilir. Böyle düşününce, **yöntemli bir özetleme çalışması** insana hiç de kazançlı bir iş gibi gelmiyor.

Ancak buna rağmen Avrupalılar gençlerine yine de durmadan bu yöntemi öğretiyorlar. Çünkü iyi bir özet sizin beş on saatinizi alır ama, tekrar tekrar aynı metni okumaktan kurtulursunuz, dahası, bu özeti okuyanlara da binlerce saat kazandırırınız.

İşte 150 kelimelik bir metni yarım saat harcayarak 32 kelimelik bir metin haline getirmenin yararı budur. Diyelim ki bir özet yaparken on gün harcadınız. O özet bin kişinin okuyacağını hayal edelim: Yaptığımız sağlam özet olmasaydı, bin kişi o özetini tekrar yapmak için 10.000 gün harcamak zorunda kalacaktı. On gün harcayarak 10.000 gün kazanmak ise ülkenin kültür hayatı ve ekonomisi için hiç de küçümsenecek bir şey değildir. Medeniyetler, bence bu birikimler yardımıyla ilerleyebilmektedir. Avrupalıların gençlerine özetleme yöntemini öğretmelerinin sırrı budur. Onlar, doğru özet yapmayı öğreterek, bilgi derleme işlerinde gençlerin gücünden yararlanmakta ve bu yolla bilgi birikimine ulaşmaktadır. Ayrıca, özetleme çalışmaları, okuma sanatını ve yazma sanatını öğrenmenin en emin yollarından birisidir. Bundan dolayı, özet çıkarmak için harcadığımız zamana acımamak gerekir, aslında bu iş, bir zaman tasarrufudur. Okuduklarımızı tekrar tekrar okumaktan kurtulmak istiyorsak bu sanatı öğrenmeliyiz:

(150 kelimelik bir metin):

İLİM¹

---

¹ Ziya Gökalp, **Makaleler, VII, (Küçük Mecmua'daki Yazılar)**, Hazırlayan: Dr. M. **Abdülhalûk Çay**, Kültür Bakanlığı Yayınları: 387, Ziya Gökalp Dizisi:17, Ankara, 1982, s.9.

“ İlim, her olayın sebebini gösterir. Bir olayın sebebini biliyorsak faydalı yahut zararlı oluşuna göre, onu tekrar ortaya çıkarabilir veya ortadan kaldıracabiliriz. Aynı zamanda ilim, her olayın neticesini, yararını da gösterir. Demek ki, ilim, amaçlarımıza ulaşmak için araçların neler olduğunu gösteren pratik bir rehberdir. O halde, ilim adamı olmaktan ziyâde pratik insan olalım demek anlam yoktur. İşte Avrupa ve Amerika milletleri meydanda: Oralarda en pratik milletler, en ziyâde ilimle düşünen toplumlar değil midir?

İlmin bir faydası da toplumun bütün bireylerini ortak görüşlerle birbirine bağlamasıdır. Fertlerin düşünüş tarzları ayrı olduğundan, ferdî zekâlarıyla düşünenler, yalnız kendi fikirlerinin doğru olduğunu, başkalarının yanlış düşündüğünü zannederler. Bu zanlar birlikte çalışmaya, hatta görüşüp konuşmaya engel olur. O halde, hem toplumun bütün bireylerini ortak görüşlerde birleştiren, hem de pratik neticelerindeki başarısıyla gerçeklere uygunluğu kanıtlanmış olan tarafsız düşünüşe ihtiyaç olduğu ortaya çıkar: Bu tarafsız düşünüş tarzı, âletlerle yapılan, nesnel deneylere dayanan ve güvenilir yöntemler kullanan çağdaş ilimlerden başka nerede bulunabilir ? ”

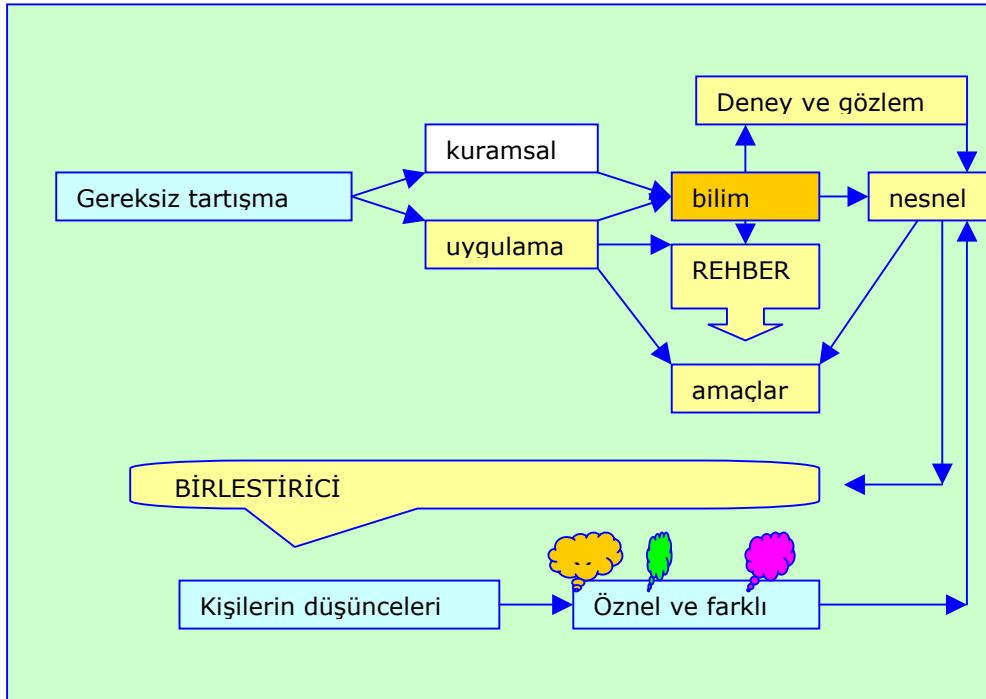
Ziya Gökalp (Sadeleştirilmiş Metin)

Metindeki temel fikirleri, yardımcı fikirleri ve özetle yer almayacak olan açıklamaları şöyle bir şema ile gösterebiliriz:

TEMEL FİKİRLER	YARDIMCI FİKİRLER	AÇIKLAMALAR
BİRİNCİ PARAGRAF	BİRİNCİ PARAGRAF	BİRİNCİ PARAGRAF
1) Bilim, sebep ve sonuçları gösterir. 2) Sebep ve sonuçları bilmek pratik yarar sağlar. 3) Öyleyse kuram ile mi uğraşmalı, pratik ile mi uğraşmalı tartışması anlamsızdır.	1)Bilim bir yol göstericidir.	1) Avrupa ve Amerika'da kuram ve pratik birliktedir.

İKİNCİ PARAGRAF	İKİNCİ PARAGRAF	İKİNCİ PARAGRAF
<p>1) Kişilerin düşünceleri öznel, dolayısıyla farklıdır.</p> <p>2) Farklı düşündüklerinden anlaşamazlar.</p> <p>3) Bilim, nesnel deney ve gözlemlere dayandığından tarafsızdır.</p> <p>4) Bilim tarafsız olduğu için insanları ortak düşünceler etrafında toplar, toplumu sağlamlaştırır.</p>	<p>1) İnsanlar, kişisel zekalarıyla düşünür.</p> <p>2) İnsanlar, başkalarının yanlış düşündüğünü zanneder.</p> <p>3) Bu zanlar, toplumsal anlaşmazlıklar yaratır.</p>	<p>1) Fikir farklılıkları, çalışma hayatımızı olumsuz etkiler, birbirimizle görüşüp konuşmamızı engeller.</p>

Metindeki mantıkî bağları, şöyle bir şema ile gösterebiliriz:

ÖZET

(Not: Koyu yazılan kelimeler ve ekler, fikirler arasındaki MANTIKÎ BAĞLARI göstermektedir.)

“İlim olayların sebep ve sonuçlarını gösterdiğinden pratik yararlar da sağlar. Kişilerin düşünceleri öznel ve bundan dolayı farklıdır. Bilim ise nesnel deney ve gözlemlere dayandığından tarafsızdır. Bundan dolayı bir toplumu ortak düşünceler etrafında birleştirir.”